

ДЕПОЗИТНО-КРЕДИТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВ У РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

©2024 ПАВЛИК О. І.

УДК 336.7:332.12
JEL: G21; R58

Павлик О. І. Депозитно-кредитний потенціал банків у розвитку Карпатського регіону України

Мета статті полягає у визначенні депозитно-кредитного потенціалу банків та можливостей його акумулювання в розвитку економіки Карпатського регіону. Запропоновано розглядати регіональну банківську систему як сукупність банківських установ, які розташовані на визначеній території, мають власний депозитний і кредитний потенціал, є невід'ємною складовою банківської системи країни та виконують дуальну функцію: забезпечують розвиток банківської системи країни загалом і формують депозитно-кредитний потенціал для задоволення потреб розвитку економіки регіону зокрема. Відзначено, що ефективність функціонування банків регіону визначається їх здатністю до трансформації акумульованого депозитного потенціалу в кредити для розвитку економіки, задоволення споживчих потреб населення, що забезпечить зростання валового регіонального продукту, конкурентоспроможність фінансового сектора регіону, добробут населення. Розвинуто підхід до оцінювання можливостей залучення потенціалу банків в розвиток економіки регіону. Проведені розрахунки засвідчили негативну тенденцію до скорочення в Карпатському регіоні як загальної кількості наявних структурних підрозділів банків, так і з розрахунку на 100 тис. осіб, що зумовлено війною, тимчасовою окупацією частини територій, постковідним періодом. Аналітично доведено, що в умовах війни збереглася тенденція довіри до банківської системи та нарощування депозитного потенціалу регіональних банків на тлі зменшення кількості їх структурних підрозділів. Частка кредитів, наданих у Карпатському регіоні, в загальному їх обсязі в Україні зросла та засвідчила, що в умовах війни обсяг кредитної діяльності в Карпатському регіоні зріс, що не відповідало загальній тенденції до зниження кредитної діяльності в Україні. За проведеними дослідженнями констатовано, що обсяги наданих кредитів у Карпатському регіоні були значно меншими, ніж залучених депозитів, тобто наявних ресурсів достатньо для покриття наявних і потенційних потреб у кредитуванні регіональної економіки. Запропоновано відносити області Карпатського регіону за депозитно-кредитним потенціалом до регіонів-донорів, які здатні повністю забезпечити фінансування власного розвитку, а надлишок ресурсів спрямовувати для задоволення потреб інших регіонів. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку механізмів залучення потенціалу банківської системи в розвиток економіки регіону на основі використання економіко-математичного інструментарію та методу кластеризації.

Ключові слова: регіональні банки, депозити, кредити, домогосподарства, нефінансові корпорації.

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 11.

Павлик Орест Іванович – здобувач ступеня доктора філософії, відділ регіональної фінансової політики, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: rooki1995@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4366-4484>

UDC 336.7:332.12
JEL: G21; R58

Pavlyk O. I. Deposit and Loan Potential of Banks in the Development of the Ukrainian Carpathians

The aim of the article is to determine the deposit and loan potential of banks and the possibilities of its accumulation in the development of the economy of the Ukrainian Carpathians. It is proposed to consider the regional banking system as a set of banking institutions that are located in a certain territory, have their own deposit and loan potential, are an integral part of the country's banking system and perform a dual function: ensure the development of the country's banking system in general and form the deposit and loan potential to meet the needs of the region's economy in particular. It is specified that the efficiency of functioning of the region's banks is determined by their ability to transform the accumulated deposit potential into loans for the development of the economy, satisfaction of consumer needs of the population, which will ensure the growth of the gross regional product, the competitiveness of the financial sector of the region, and the well-being of the population. An approach to assessing the possibilities of attracting the potential of banks in the development of the region's economy has been developed. The carried out calculations showed a negative tendency of a decrease in the Ukrainian Carpathians of both the total number of existing structural subdivisions of banks and the number of such subdivisions per 100 thousand inhabitants, which is due to the war, the temporary occupation of part of the territories, the post-COVID period. It is analytically proved that in the conditions of wartime, the trend of confidence in the banking system and the increase in the deposit potential of regional banks against the background of a decrease in the number of their structural divisions has been preserved. The share of loans granted in the Ukrainian Carpathians in their total volume in Ukraine increased and showed that during the wartime, the volume of loan activity in the Ukrainian Carpathians increased, which did not correspond to the general downward trend in loan activity in Ukraine. According to the conducted research, it is stated that the volume of loans granted in the Ukrainian Carpathians was much less than the attracted deposits, that is, the available resources are sufficient to cover the existing and potential needs for lending to the regional economy. It is proposed to attribute the regions of the Ukrainian Carpathians in terms of deposit and loan potential to donor regions, which are able to fully provide financing for their own development, and direct the excess resources to meet the needs of other regions. Further research will be aimed at developing mechanisms for attracting the potential of the banking system to the development of the Ukrainian Carpathians regions' economy on the basis of the use of economic and mathematical instruments and the clustering method.

Keywords: regional banks, deposits, loans, households, non-financial corporations.

Fig.: 3. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 11.

Pavlyk Orest I. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Department of Regional Financial Policy, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: rooki1995@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4366-4484>

В умовах війни з росією банківська система України зазнала значних втрат, пов'язаних із закриттям відділень та філій на територіях ведення бойових дій, скороченням масштабів надання банківських продуктів і послуг, зростанням неперверненості кредитів і неможливістю здійснювати діяльність. Згідно зі статистичними даними НБУ банки скоротили кожне п'яте відділення, особливо в Харківській, Донецькій, Херсонській областях та в м. Києві. Проте, незважаючи на виклики та загрози, банки в регіонах України функціонують, забезпечують фінансування розвитку громад в умовах війни з урахуванням новітніх реалій, які пов'язані із релокацією бізнесу, міграцією населення, недостатністю фінансування економіки за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел.

Карпатський регіон, який охоплює Львівську, Чернівецьку, Закарпатську та Івано-Франківську області, має вигідне географічне розташування, займає особливе місце в розвитку економіки України, враховуючи широкі можливості транскордонного співробітництва з країнами ЄС. Це зумовлює необхідність проведення досліджень депозитно-кредитного потенціалу банків у Карпатському регіоні та спроможності задовольняти потреби розвитку регіональної економіки в умовах екзистенційних ризиків і загроз.

Теоретичні та прикладні аспекти дослідження депозитно-кредитного потенціалу банків у розвитку економіки регіонів висвітлено в наукових працях вітчизняних і закордонних учених, зокрема: L. Balasubramanyan, T. Bianco [1], D. Schmidt [2], Б. Кишакевич, Д. Мажаров [3], Е. Гатауліна, М. Клименко [4], С. Єгоричева, О. Гасій [5], З. Герасимчук, О. Гоманюк [6], О. Копилюк [7], J. Nosera, M. de la Merced [10] та інших. Проте потребують подальшого обґрунтування дослідження депозитно-кредитного потенціалу банків та їх ролі у фінансуванні потреб регіонального розвитку.

Метою статті є визначення депозитно-кредитного потенціалу банків та можливостей його акумулювання в розвиток економіки Карпатського регіону.

Наукові дослідження з питань функціонування банків регіону, механізмів їх залучення у фінансування розвитку місцевих громад і регіональної економіки, ефективності діяльності та спроможності реалізовувати політику розвитку банківської системи залишаються предметом дискурсу та полеміки.

Виконано в межах науково-дослідної теми НДР «Фінансова політика забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах нестабільності» (державний реєстраційний номер 0122U200317).

У закордонних дослідженнях регіональними вважаються банки, які історично та географічно функціонують у певних регіонах та є меншими за масштабами, ніж установи в рамках країни. Операційну діяльність ці банки здійснюють на визначеній географічній території, а кредитний потенціал реалізують на підприємствах даного регіону [1].

D. Schmidt доводить, що регіональні банківські системи з меншими за величиною банками в середньому забезпечують кращу прибутковість підприємств відповідного регіону [2].

Схожий підхід простежується у вітчизняних науковців, які до регіональних відносять банки, що зареєстровані на території певного регіону, включно з філіями банків національного масштабу та іноземних установ, більшість своїх операцій здійснюють усередині регіону, а також тісно пов'язані з місцевим соціально-економічним середовищем. Таким чином, вони мають суттєві переваги порівняно з іншими банками щодо розподілу фінансових ресурсів між підприємствами регіону [3, с. 127].

Згідно з дослідженням Е. І. Гатауліної та М. А. Клименко, чим краще розвинута банківська система в регіоні, тим інтенсивніше там розвивається підприємництво, що веде до стимулювання економічних процесів та до поліпшення рівня життя населення. Тому Національний банк України повинен стимулювати розвиток регіональних банків, які в подальшому можуть стати основою розвитку економіки регіонів [4].

Дослідники С. Б. Єгоричева та О. В. Гасій у монографії розглядають регіональну банківську систему в контексті виокремлення чотирьох важливих елементів. Зокрема, як територіально розташовану сукупність банківських установ різних типів, які функціонують у соціально-економічному середовищі регіону; вагому частину національної банківської системи; складову фінансової інфраструктури регіону; сегмент регіонального фінансового ринку [5, с. 22–23]. Такий підхід є системним та ієрархічним, відображає місце регіональних банків у банківській системі країни.

Досліджуючи регіональні ринки банківських послуг, З. В. Герасимчук та О. К. Гоманюк пропонують їх систематизацію на основі територіального, ринкового та галузевого підходів, котрі будуватимуться на розгляді вченими видів регіонів, регіональних ринків та ринків банківських послуг [6, с. 21].

Дуальний підхід до розгляду регіональної банківської системи запропонований О. І. Копилюк, яка вважає, що це організована сукупність банківських установ, які розташовані на визначеній території, постійно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, здійснюючи ресурсне

підкріплення економічних, соціально-трудових, політико-правових та інших відносин, яка є органічною складовою регіональної суспільної системи з одночасним підпорядкуванням банківській системі країни [7, с. 31].

На нашу думку, *регіональна банківська система* – це сукупність банківських установ, які розташовані на визначеній території, мають власний депозитний і кредитний потенціал, є невід'ємною складовою банківської системи країни та виконують дуальну функцію: забезпечують розвиток банківської системи країни, водночас формуючи депозитно-кредитний потенціал для задоволення потреб розвитку економіки регіону.

Ефективність функціонування банків регіону визначається їх здатністю до трансформації акумульованого депозитного потенціалу у кредити для розвитку економіки, задоволення споживчих потреб населення, що забезпечить зростання валового регіонального продукту, конкурентоспроможність фінансового сектора регіону та зростання добробуту населення.

Позитивними чинниками впливу регіональної банківської системи на розвиток економіки вважаємо:

- ✦ залучення потенціалу регіональної банківської системи в розвиток економіки;
- ✦ забезпечення участі регіональних банків у реалізації проектів транскордонного співробітництва;
- ✦ залучення банківських інвестицій у розвиток малого та середнього бізнесу в регіоні;
- ✦ задоволення споживчих потреб населення регіону через реалізацію відповідних програм кредитування;
- ✦ формування співпраці між органами місцевого самоврядування, банками та бізнесом у регіоні.

Вважаємо доцільним представити потенціал банків Карпатського регіону з акцентуванням на спроможності задовольняти кредитні потреби суб'єктів господарювання, населення регіону в умовах воєнних викликів і загроз. Передусім варто навести інформацію щодо наявних структурних підрозділів банків у розрізі областей Карпатського регіону (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать про негативну тенденцію до скорочення як загальної кількості наявних структурних підрозділів банків, так і структурних підрозділів на 100 тис. осіб. Зокрема, за 2019–2023 рр. у Львівській області кількість структурних підрозділів банків скоротилася на 144 од. (з 542 до 398 од.), у Івано-Франківській – на 55 од. (з 220 до 165 од.), у Закарпатській – на 36 од. (зі 188 до 152 од.),

у Чернівецькій – на 47 од. (зі 135 до 88 од.). Загалом у Карпатському регіоні скорочення склало 282 од. (з 1085 до 803 од.), в Україні – 2864 од. (з 8002 до 5138 од.). Такі структурні зміни в банківській системі як Карпатського регіону, так і України спричинені війною, тимчасовою окупацією частини територій, постковідним періодом.

У розрахунку на 100 тис. осіб населення скорочення склало: у Львівській області – 7 од., Івано-Франківській, Закарпатській – 3 од., Чернівецькій – 5 од. У Карпатському регіоні таке скорочення склало 4 од., а в Україні загалом – 7 од.

Необхідно відмітити, що НБУ за концентрацією структурних підрозділів банків систематизував усі регіони України на регіони зі слабкою концентрацією, середньою, значною, найбільшою. За цим критерієм у Львівській області значна концентрація структурних підрозділів, у Івано-Франківській – середня, у Закарпатській та Чернівецькій областях – слабка. Така ситуація відображає неспроможність банків забезпечувати повною мірою відтворювальні процеси Карпатського регіону та формувати фінансовий потенціал для розвитку економіки.

Важливим ресурсом для розвитку банків та економіки регіону є залучення депозитів від юридичних і фізичних осіб, які в подальшому через процеси їх трансформації розміщуються у вигляді кредитів для задоволення потреб корпоративних і роздрібних клієнтів. Наведемо динаміку депозитів, залучених банками в Карпатському регіоні (табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать, що обсяг депозитів, залучених банківськими установами в Карпатському регіоні (враховано сектори-резиденти, депозитні корпорації (крім НБУ, нерезидентів)) за 2019–2023 рр. збільшився на 98948 млн грн – з 80840 млн грн до 179788 млн грн, або на 122,4%. Найбільш позитивний вплив на таке зростання мала активізація депозитної діяльності у Львівській області у 2,2 разу, або на 64642 млн грн, – з 52213 млн грн до 116855 млн грн. В Івано-Франківській області депозитний потенціал банків зріс у 2,3 разу, або на 16944 млн грн, і досягнув на кінець 2023 р. 3059 млн грн; у Закарпатській області – у 2,2 разу, або на 9666 млн грн, до величини 17814 млн грн; у Чернівецькій області – у 2,0 разу, або на 7696 млн грн, – до 15060 млн грн.

Питома вага депозитів, залучених у Карпатському регіоні впродовж аналізованого періоду, залишалася сталою та становила 7,7% від депозитів, залучених в Україні. Отже, з позицій формування депозитного потенціалу для розвитку економіки регіону в умовах війни збереглася тенденція дові-

Таблиця 1

Динаміка кількості наявних структурних підрозділів банків областей Карпатського регіону за 2019–2023 рр.

Область	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	Наявні структурні підрозділи банків, од.	На 100 тис. осіб населення, од.	Наявні структурні підрозділи банків, од.	На 100 тис. осіб населення, од.	Наявні структурні підрозділи банків, од.	На 100 тис. осіб населення, од.	Наявні структурні підрозділи банків, од.	На 100 тис. осіб населення, од.	Наявні структурні підрозділи банків, од.	На 100 тис. осіб населення, од.
Львівська	542	22	488	20	447	18	408	16	398	15
Івано-Франківська	220	16	192	14	176	13	163	12	165	13
Закарпатська	188	15	164	13	157	13	150	12	152	12
Чернівецька	135	15	105	12	99	11	90	10	88	10
Карпатський регіон	1085	17	949	15	879	14	811	13	803	13
Україна	8002	19	7134	17	6685	16	5336	13	5138	12

Джерело: складено на підставі [8].

Таблиця 2

Динаміка депозитів, залучених банківськими установами в Карпатському регіоні за 2019–2023 рр., млн грн

Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Львівська	52213	64468	73175	102397	116855
Івано-Франківська	13115	17909	20077	24553	30059
Закарпатська	8148	10946	11825	15503	17814
Чернівецька	7364	9192	9392	13687	15060
Карпатський регіон	80840	102515	114469	156140	179788
Україна	1098583	1380576	1549598	1914857	2346834

Джерело: складено на підставі [9].

ри до банківської системи та нарощування депозитного потенціалу на тлі зменшення кількості її структурних підрозділів.

Варто зазначити, що депозитний потенціал банків Карпатського регіону значною мірою сформований за рахунок депозитів домашніх господарств, частка яких коливалася від 72,7% у 2019 р. до 68,1% у 2023 р. (рис. 1).

За аналізований період у банках Карпатського регіону значно зросла частка депозитів, залучених від нефінансових корпорацій, яка коливалася від 21,8% у 2019 р. до 30,0% у 2023 р., що, на нашу думку, зумовлено релокацією бізнесу в більш безпечні регіони.

Важливо також представити зміну частки депозитів, залучених у Карпатському регіоні, до загального їх обсягу в Україні (рис. 2).

Дані рис. 2 свідчать, що частка депозитів, залучених від домашніх господарств у Карпатському регіоні, в загальному обсязі депозитів України скоротилася з 5,4% у 2019 р. до 5,2% у 2023 р. Водночас за аналізований період суттєво зросла частка депозитів від нефінансових корпорацій – з 1,6% до 2,3%.

Банки регіону є одним із джерел фінансування економіки та потреб населення на відповідній території, що проявляється в наданні кредитних послуг для підприємств, органів місцевого самоврядування та населення. Ефект від взаємодії бан-

ківського та реального секторів економіки на регіональному рівні досягається через кредитні програми для розвитку малого та середнього бізнесу, великих корпоративних клієнтів, населення, проєктів та програм трансграничної співпраці.

Підтримуємо думку науковців J. Nосera, M. J. de la Merced, які стверджують, що регіональні банки концентрують поєднання регіональних знань і місцевого досвіду, що робить кредитування більш ефективнішим [10].

У розвитку регіонів України важливим джерелом фінансування залишається банківське кредитування різних сфер життєдіяльності територій, що значною мірою зумовлене кредитним потенціалом банків (табл. 3).

Дані табл. 3 свідчать, що за 2019–2023рр. обсяг кредитів, наданих банківськими установами в Карпатському регіоні, зріс у 1,7 разу, або на 28423 млн грн, – до величини 70678 млн грн. Зокрема, у Львівській області – у 1,8 разу, або на 21955 млн грн, і досягнув 48290 млн грн; в Івано-Франківській області – у 1,8 разу, або на 5068 млн грн, – до величини 11814 млн грн; у Чернівецькій області – у 1,5 разу, або на 1648 млн грн, – до 4841 млн грн. За даний період у Закарпатській області відбулося скорочення обсягів кредитування економіки регіону на 5%, або на 6241 млн грн, – з 5981 млн грн до 5733 млн грн.

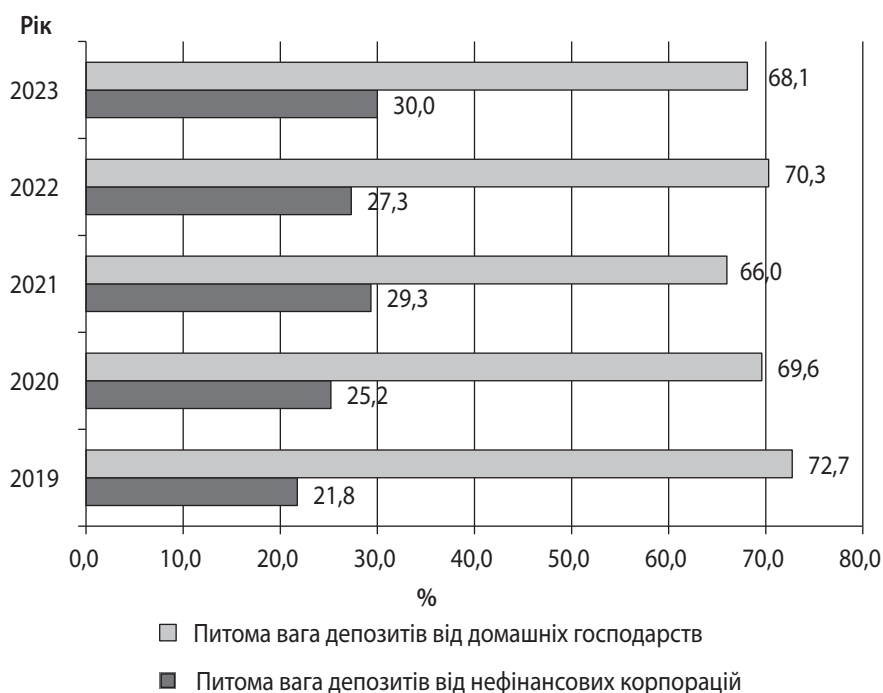

Рис. 1. Динаміка питомої ваги депозитів, залучених від нефінансових корпорацій та домашніх господарств, у загальному обсязі депозитів, залучених у Карпатському регіоні за 2019–2023 рр.

Джерело: сформовано на підставі [9].

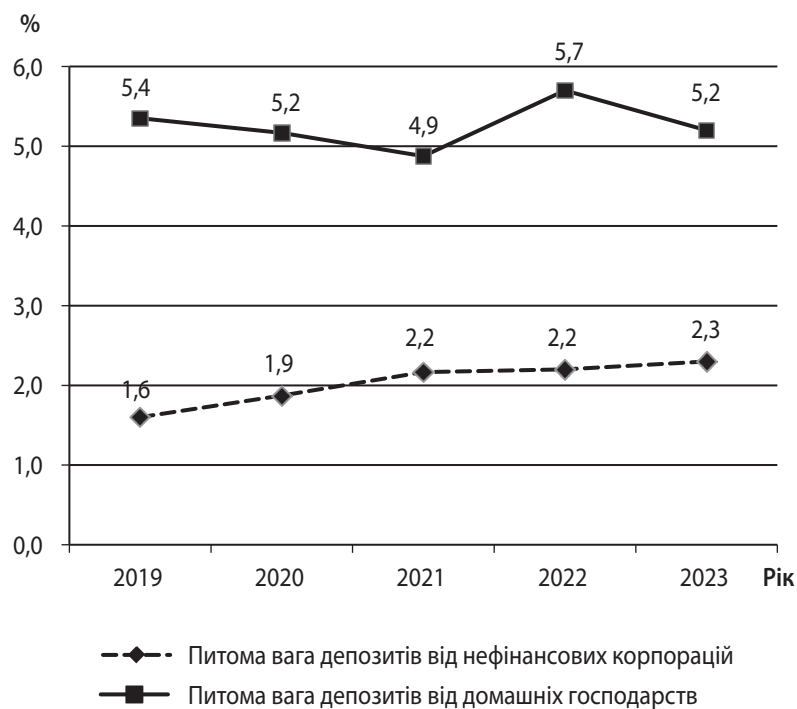

Рис. 2. Динаміка частки депозитів, залучених від нефінансових корпорацій та домашніх господарств Карпатського регіону, у загальному обсязі депозитів в Україні за 2019–2023 рр.

Джерело: сформовано на підставі [9].

Таблиця 3

Динаміка кредитів, наданих банківськими установами у Карпатському регіоні за 2019–2023 рр., млн грн

Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Львівська	26335	30049	38169	43993	48290
Івано-Франківська	6746	6987	10261	10155	11814
Закарпатська	5981	5396	5930	5117	5733
Чернівецька	3193	2996	3842	3992	4841
Карпатський регіон	42255	45428	58202	63257	70678
Україна	1027567	981565	1079504	1000767	993169

Джерело: складено на підставі [11].

Частка кредитів, наданих у Карпатському регіоні, у загальному їх обсязі в Україні зросла з 4,2% у 2019 р. до 7,1% у 2023 р., тобто на 2,9 п. п. Можна стверджувати, що в умовах війни обсяг кредитної діяльності в Карпатському регіоні зріс на 67,2%, або на 28423 млн грн, що не відповідає загальній тенденції в Україні, коли зниження кредитної діяльності становило 34398 млн грн, або 3,3%.

Оскільки найбільшу питому вагу займали кредити, надані нефінансовим корпораціям, тобто підприємницькому сектору, дослідимо, які тенденції простежуються за цими показниками в Карпатському регіоні (рис. 3).

Дані наведені на рис. 3 свідчать, що за 2019–2023 рр. частка кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, у загальному їх обсязі в Карпатсько-

му регіоні мала тенденцію до зростання з 54,5% до 65,9%. Натомість знизилася частка кредитів, наданих домашнім господарствам, – з 45,1% до 33,7%. Отже, можна зазначити, за аналізований період відбулося скорочення обсягів кредитування домашніх господарств на користь підприємницького сектора.

Важливо також дослідити частку таких кредитів у загальному їх обсязі в Україні. За проведеними дослідженнями, питома вага кредитів, наданих домашнім господарствам у Карпатському регіоні за 2019–2023 рр., зросла з 1,9% до 2,4%, нефінансовим корпораціям – з 2,2% до 4,7%.

Одним із індикаторів оцінювання депозитно-кредитного потенціалу регіонів є співвідношення кредитів і депозитів. Наведемо динаміку даного показника в Карпатському регіоні (табл. 4).

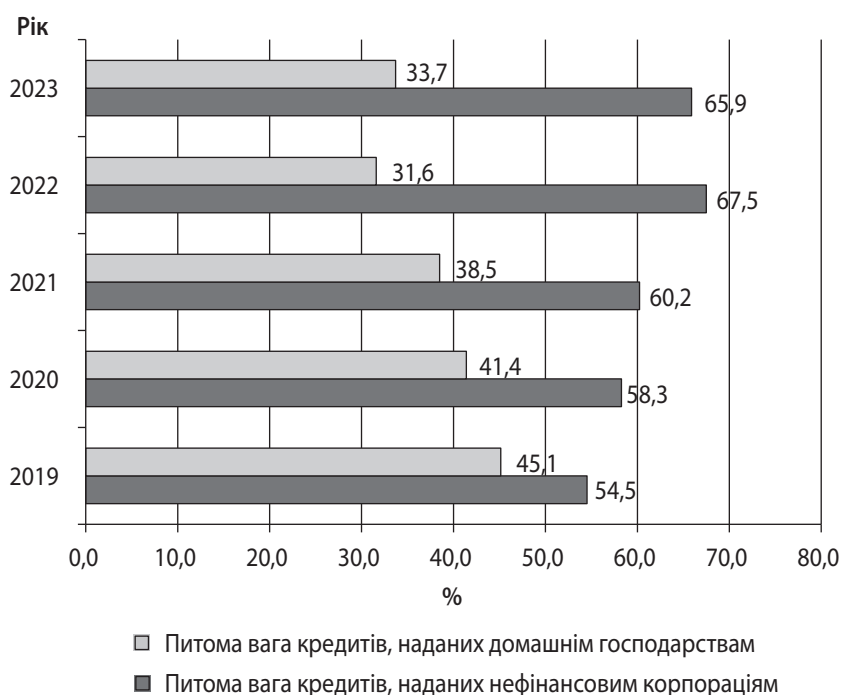

Рис. 3. Динаміка частки кредитів, наданих нефінансовим корпораціям та домашнім господарствам, у загальному їх обсязі в Карпатському регіоні за 2019–2023 рр.

Джерело: сформовано на підставі [11].

Таблиця 4

Динаміка показника співвідношення кредитів, наданих банківськими установами, та залучених депозитів у Карпатському регіоні за 2019–2023 рр.

Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Львівська	0,504	0,466	0,522	0,430	0,413
Івано-Франківська	0,514	0,390	0,511	0,414	0,393
Закарпатська	0,734	0,493	0,501	0,330	0,322
Чернівецька	0,434	0,326	0,409	0,292	0,321
Карпатський регіон	0,523	0,443	0,508	0,405	0,393
Україна	0,935	0,711	0,697	0,523	0,423

Джерело: складено на підставі [9; 11].

Дані табл. 4 свідчать, що показник співвідношення кредитів, наданих банківськими установами, та залучених депозитів у Карпатському регіоні був меншим 1 і зменшився з 0,523 у 2019 р. до 0,393 у 2023 р. Схожа тенденція демонструвалася і в розрізі областей. Така ситуація свідчить про те, що обсяги наданих кредитів у Карпатському регіоні були значно меншими, ніж залучених депозитів, тобто наявних ресурсів достатньо для покриття існуючих і потенційних потреб у кредитуванні регіональної економіки. З огляду на це, області Карпатського регіону можна віднести до регіонів-донорів, які здатні повністю забезпечити фінансування власного розвитку, а надлишок ресурсів спрямовувати для задоволення потреб інших регіонів.

ВИСНОВКИ

Запропоновано розглядати регіональну банківську систему як сукупність банківських установ, які розташовані на визначеній території, мають власний депозитний і кредитний потенціал, є невід'ємною складовою банківської системи країни та виконують дуальну функцію: забезпечують розвиток банківської системи країни, водночас формуючи депозитно-кредитний потенціал для задоволення потреб розвитку економіки регіону.

Розвинуто підхід до оцінювання можливостей залучення потенціалу банків у розвиток економіки регіону. Проведені розрахунки засвідчили негативну тенденцію в Карпатському регіоні до скорочення як загальної кількості наявних струк-

турних підрозділів банків, так і структурних підрозділів на 100 тис. осіб, що зумовлено війною, тимчасовою окупацією частини територій, постковідним періодом.

Аналітично доведено, що в умовах війни збереглася тенденція довіри до банківської системи та нарощування депозитного потенціалу регіональних банків на тлі зменшення кількості їх структурних підрозділів. Частка кредитів, наданих у Карпатському регіоні, зростає та засвідчила, що в умовах війни кредитна діяльність банків регіону зростає, що не відповідає загальній тенденції скорочення кредитування в Україні.

За проведеними дослідженнями констатовано, що обсяги наданих кредитів у Карпатському регіоні були значно меншими, ніж залучених депозитів, тобто наявних ресурсів достатньо для покриття існуючих і потенційних потреб у кредитуванні регіональної економіки. Запропоновано відносити області Карпатського регіону за депозитно-кредитним потенціалом до регіонів-донорів, які здатні повністю забезпечити фінансування власного розвитку, а надлишок ресурсів спрямовувати для задоволення потреб інших регіонів.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку механізмів залучення потенціалу банківської системи в розвиток економіки регіону на основі використання економіко-математичного інструментарію та методу кластеризації. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Balasubramanyan L., Bianco T. The Often-Ignored Regional Banking Sector. *Federal Reserve Bank of Cleveland*. DOI: <https://doi.org/10.26509/frbc-ec-201501>
2. Schmidt D. The Impact of Regional Banking Systems on Firms and SMEs – Evidence from five European Countries. *SSRN*. September 23, 2021. DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3742117>
3. Кишакевич Б. Ю., Мажаров Д. В. Перспективи розвитку регіональних банків в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 14. Ч. 1. С. 127–131. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16743/1/ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИТКУ%20РЕГІОНАЛЬНИХ%20БАНКІВ%20В%20УКРАЇНІ.pdf>
4. Гатауліна Е. І., Клименко М. А. Особливості сучасної структури банківської системи України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-27>
5. Єгоричева С. Б., Гасій О. В. Сучасний механізм функціонування регіональної банківської системи : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2016. 217 с.
6. Герасимчук З. В., Гоманюк О. К. Розвиток регіональних ринків банківських послуг: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 324 с.
7. Копилюк О. І. Регіональна політика розвитку банківської системи України : монографія. Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014. 576 с.
8. Кількість структурних підрозділів банків (у розрізі банків). Наглядова статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
9. Депозити у розрізі регіонів. Грошово-кредитна статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
10. Nocera J., de la Merced M. J. The Value of Regional Banks. *The New York Times*. April 1, 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/04/01/business/dealbook/regional-banks-economy.html>
11. Кредити у розрізі регіонів. Грошово-кредитна статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

REFERENCES

- Balasubramanyan, L., and Bianco, T. "The Often-Ignored Regional Banking Sector". *Federal Reserve Bank of Cleveland*. DOI: <https://doi.org/10.26509/frbc-ec-201501>
- "Depozyty u rozrizi rehioniv. Hroshovo-kredytna statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy" [Deposits by Region. Monetary and Credit Statistics of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
- Hataullina, E. I., and Klymenko, M. A. "Osoblyvosti suchasnoi struktury bankivskoi systemy Ukrainy" [Features of the Modern Structure of Banking Systems of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 37 (2022). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-27>
- Herasymchuk, Z. V., and Homaniuk, O. K. *Rozvytok rehionalnykh rynkiv bankivskykh posluh: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Development of Regional Banking Services Markets: Theory, Methodology, Practice]. Lutsk: Vezha-Druk, 2016.
- "Kilkist struktornykh pidrozdiliv bankiv (u rozrizi bankiv). Nahliadova statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy" [Number of Structural Subdivisions of Banks (by Banks). Supervisory Statistics of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
- "Kredyty u rozrizi rehioniv. Hroshovo-kredytna statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy" [Loans by Region. Monetary and Credit Statistics of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
- Kopyliuk, O. I. *Rehionalna polityka rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy* [Regional Policy of Development of the Banking System of Ukraine]. Odessa: Instytut problem rynku ta ekonomiko-ekolohichnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2014.

Kyshakevych, B. Yu., and Mazharov, D. V. "Perspektyvy rozvytku rehionalnykh bankiv v Ukraini" [Prospects of Regional Banks Development in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, iss. 14, part 1 (2017): 127-131 <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16743/1/ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИТКУ%20РЕГІОНАЛЬНИХ%20БАНКІВ%20В%20УКРАЇНІ.pdf>

Nocera, J., and de la Merced, M. J. "The Value of Regional Banks". *The New York Times*. April 1, 2023. <https://www.nytimes.com/2023/04/01/business/deal-book/regional-banks-economy.html>

Schmidt, D. "The Impact of Regional Banking Systems on Firms and SMEs – Evidence from five European Countries". *SSRN*, September 23, 2021. DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3742117>

Yehorycheva, S. B., and Hasii, O. V. *Suchasnyi mekhanizm funktsionuvannia rehionalnoi bankivskoi systemy* [Modern Functioning Mechanism of the Regional Banking System]. Poltava: PUET, 2016.

Науковий керівник – Копилюк О. І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівського торговельно-економічного університету

УДК 911.3:379.85(477)

JEL: L83; R10; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-71-79>

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ: СУТНІСТЬ І ФАКТОРИ ВПЛИВУ

©2024 ШУЛЛА Р. С., ПОПИК М. М., ПІТЮЛИЧ М. М.

УДК 911.3:379.85(477)

JEL: L83; R10; R58

Шулла Р. С., Попик М. М., Пітюлич М. М. Туристично-рекреаційний потенціал регіону: сутність і фактори впливу

У статті досліджується категорія «туристичний потенціал регіону» та фактори, які на нього впливають. Виявлено, що більшість авторів розглядає феномен туристичного потенціалу насамперед через призму ресурсної забезпеченості регіону (дестинації), а решта неконтрольованих факторів макросередовища при цьому залишаються поза увагою. Обґрунтовано, що поняття «туристичний потенціал регіону» та «туристичний потенціал дестинації» є тотожними за змістом. Зазначено, що дослідження факторів та необхідність моделювання їх впливу на економічний потенціал дестинації випливає із тієї обставини, що останній виступає як об'єкт інвестиційної політики на мікро-, мезо- та макрорівнях. Виявлено, що у зв'язку з масовим перекладом іноземної літератури переважний вплив на вітчизняну економічну теорію у сфері туризму здійснили наукові погляди англосаксонського наукового простору, тоді як теоретичні концепції економіки туризму дослідників із континентальної Європи вітчизняними науковцями вивчалися недостатньо. Обґрунтовано доцільність тлумачення терміна «туристичний потенціал регіону» не як сукупності факторів ресурсного забезпечення дестинації, а як певну властивість туристичної системи. В іншому випадку поняття «туристичний потенціал регіону» та «туристичні ресурси регіону» є тотожними. Авторами запропоновано тлумачити туристичний потенціал як здатність дестинації формувати та реалізовувати певний обсяг туристичних послуг і матеріальних благ, які користуватимуться попитом і задовольнятимуть потреби туристів і відпочиваючих. Обґрунтовано доцільність використання терміна «туристичний продукт» як сукупності наявних і новостворених суспільних благ, придатних для задоволення потреб туристів і відвідувачів дестинації. При цьому дестинація з її ресурсним забезпеченням генерує туристичний продукт, виступаючи на ринку в ролі сторони пропозиції. Обґрунтовано доцільність розмежування системи управління на рівні дестинації на стратегічну та оперативну складові: в підсистемі стратегічного управління дестинацією як цільовий параметр виступає туристичний потенціал регіону, а в підсистемі оперативного управління – обсяг туристичного продукту. Зауважено, що рівень туристичного потенціалу детермінується чотирма факторами: сукупністю елементів пропозиції з боку дестинації; актуальним попитом на туристичні послуги дестинації; конкурентним середовищем та очікуваними трендами в розвитку туризму.

Ключові слова: туристичний потенціал, дестинація, фактори туристичного потенціалу, туристичні ресурси, туристичні послуги, інфраструктура.
Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Шулла Роман Степанович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Ужгородський національний університет (пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна)

E-mail: roman.shulla@uzhnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3188-9757>

Попик Мар'яна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичної інфраструктури та готельно-ресторанного господарства, Ужгородський національний університет (пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна)

E-mail: mariana.popyk@uzhnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1693-7896>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-7178-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57223371140>

Пітюлич Михайло Михайлович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів і банківської справи, Ужгородський національний університет (пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна)

E-mail: mykhaylo.pityulich@uzhnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2787-0378>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1905-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57221475707>